

Миколаївська область утворена 22 вересня 1937 року. На заході вона межує з Одеською, на півночі – з Кіровоградською, на сході та північному сході – з Дніпропетровською областями, на південному сході – з Херсонською й на півдні омивається водами Чорного моря. Поділена на 19 адміністративно-територіальних районів.

В області налічується 9 міст, із них 5 – обласного значення (Миколаїв, Вознесенськ, Первомайськ, Южноукраїнськ, Очаків), 17 селищ міського типу та понад 900 сіл.

Обласний центр – місто Миколаїв. В області на 1 червня 2011 року мешкало 1 млн. 180,4 тисячі осіб – представників 133 національностей.

Земля, обвіяна легендами

З історії

Як свідчать археологічні розкопки, вже 15 тисяч років тому на території сучасної Миколаївщини жили люди. З початку першого тисячоліття до нашої ери, змінюючи або витісняючи одне одного, на берегах Чорного моря селилися племена трипільської культури, кімерійці, скіфи, сармати, греки. Залишки цих поселень і пам'ятки культур збереглися до наших часів.

647 року до н. е. на острові Березань, що був тоді півостровом, греки заснували поселення Борисфеніду. А в першій половині VI ст. до н. е. на правому березі Бузького лиману, поблизу сучасного села Парутиного Очаківського району, вихідці з Мілету заклали місто-державу Ольвію. Вона й стала одним із найбільших економічних, торговельних і культурних центрів Північного Причорномор'я. Нині її територія є Національним історико-археологічним заповідником.

У VII ст. н. е. на території нинішньої Миколаївщини виникли форпости Київської Русі для боротьби за торговельні шляхи, що вели до Чорного моря. У середині X ст. тут оселилися печеніги. А через століття, аж до початку XIII ст., південноруські степи не раз зазнавали набігів половців. У середині XIII ст. Північне Причорномор'я захопили монголо-татарські завойовники...

Нове заселення території краю, його господарський розвиток пов'язані з виникненням Запорозької Січі. Наприкінці XVII ст. на Південному Бузі з'явилися укріплення Соколи та Гард. На Бузі та його притоках виникли козацькі зимівники – Федорівка (нині Мигія Первомайського району, що поблизу Нової Одеси) та Куца Балка (нині Новий Буг). У межах території сучасної області налічувалося 59 зимівників.

Жили й творили...

З Миколаївщиною пов'язано багато великих імен, що знайшло відображення в пам'ятниках міста,

назвах його вулиць, площ і скверів. Тут служили та працювали адмірالی О. Грейг і М. Лазарєв, першовідкривач Антарктиди Ф. Беллінсгаузен і творець тактики броненосного флоту адмірал Г. Бутаков, герої оборони Севастополя часів Кримської війни адмірالی П. Нахимов і В. Корнілов, укладачі «Атласу Чорного моря» брати М. і Е. Манганарі та творець першої у світі морської газотурбінної установки С. Колосов. Саме в Миколаєві В. Даль, перебуваючи на військовій службі, почав укладати «Толковый словарь живого великорусского языка». У Миколаєві закінчив свою капітальну наукову працю основоположник російської епідеміології, член 12 західноєвропейських академій та наукових товариств Д. Самойлович (Сушинський), а професор М. Ліванов 1790 року створив у Богоявленську (нині Корабельний район міста) першу в країні школу практичного землеробства. У місті бували Ф. Ушаков, П. Сумароков, О. Пушкін, М. Горький, В. Маяковський, М. Римський-Корсаков. Тут виступали М. Щепкін, уродженці Миколаївщини – корифеї українського театру М. Садовський, П. Саксаганський і М. Кропивницький.

Перша книга з історії українського народу рідною мовою «Історія України-Русі» – також написана в Миколаєві. Її автор – історик і етнограф М. Аркас. Родом із Миколаєва – народний художник СРСР М. Божій, видатний астроном, академік Ф. Бредіхін, дослідник Арктики Г. Брусилов, відомий учений у галузі залізничного транспорту, академік В. Образцов, талановитий флотоводець, океанограф, полярний дослідник і винахідник С. Макаров.

Актовський каньйон у руслі Мертвоводу

На північному заході області на території Первомайського, Арбузинського, Доманівського та Вознесенського районів розташований

унікальний регіональний ландшафтний парк «Гранітно-степове Побужжя».

Парк охоплює річкову долину Південного Бугу та каньйоноподібні долини його приток – Великої Корабельної, Бакшали та Мертвоводу. Перлиною «Гранітно-степового Побужжя» є відомий далеко за межами Миколаївщини Актовський каньйон. Його глибина сягає 40–50 метрів, площа – понад 250 гектарів. А химерна витіватість русла Мертвоводу (через велику концентрацію в воді сірководню), прямовисні стіни, краса гранітно-базальтових скель (заввишки до 100 м) приваблюють туристів з усієї Європи.

Створений штучно острів Первомайський був форпостом, що перекирвав турецьким кораблям шлях по фарватеру з Чорного моря у Дніпровсько-Бузький лиман. За однією з версій, ідея його створення належала генералісимусу Олександрову Суворову й була підтримана Катериною II. Острів насипали протягом 25 років. Він створювався на палях, вбитих у ґрунт за конфігурацією острова завдовжки 1400 метрів. Поверх паль насипали каміння та глину, а також пісок, завезений з Очакова та Кінбурнської коси, між якими й розташований Первомайський. Щоб острів не руйнували штормові хвилі, навколо спорудили кам'яний захисний мол.

До 1881 року острів уже мав причал, склади, сорок казематів, порохові каземати й навіть залізничну вітку. Далекобійні гармати й мортири на рухомих платформах для кругового обстрілу піднімали за допомогою спеціального механізму з казематів, а після стрільби опускали глибоко вниз, під товщу каміння й піску, що робило їх невразливими для вогню противника. Острів мав назву Артилерійська батарея. Однак після війни, у 1950-ті роки, його місія змінилася. Там розташували військову частину морського спецпризначення Чорноморського флоту.